

Оригінальний текст і копіаста у листі МОН «[Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти](#)» № 1/9-565 від 24.10.2017 р.

Позначено нижче:

Виділення жовтим кольором – пряма копіаста із Закону України «Про освіту» або «Про вищу освіту».

Виділення блакитним кольором – дещо перефразований текст із Закону України «Про освіту» або «Про вищу освіту».

Виділення лиловим кольором – копіаста з інших джерел (посилання на джерело вказане поруч із текстовим фрагментом у дужках).

Виділення сірим кольором – ввідні слова і посилання, що не несуть самостійного змістовного навантаження.

Виділення напівжирним шрифтом – оригінальний авторський текст у документі.

Пошук фрагментів спростила система www.unicheck.com. Підготував Євген Ніколаєв.

Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти

Якісна зміна системи вищої освіти вимагає розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувачі освіти.

28 вересня 2017 року набрав чинності Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, що запровадив і формалізував єдині для всіх рівнів освіти види порушень академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання) (<http://mon.gov.ua/content/Новину/2017/10/09/mno-low-osvita-03-10-2017.pdf>). Крім того, стаття 42 Закону України «Про освіту» визначає особливості дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними і науковими працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності науково-педагогічних і наукових працівників та здобувачів освіти; права осіб, стосовно яких порушено питання про порушення ними академічної доброчесності тощо.

Законом України «Про освіту» внесено відповідні зміни в Закон України «Про вищу освіту», якими визначено зміст академічної доброчесності. Так, відповідно до пункту 1¹ частини першої статті 1 Закону України «Про вищу освіту» академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Зміни стосуються також визначення переліку обов'язків науково- педагогічних, наукових і педагогічних працівників та здобувачів освіти. Так, згідно з пунктом 3¹ статті 58 Закону України «Про вищу освіту» науково- педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти, зі свого боку, зобов'язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання (пункт 3 статті 63 Закону України «Про вищу освіту»).

Своєю чергою заклади вищої освіти зобов'язані вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (пункт 1 частини третьої статті 32 Закону України «Про вищу освіту»).

Звертаємо увагу, що виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня. Водночас виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а заклад вищої освіти (наукова установа) позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а заклад вищої освіти (наукова установа) позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

Тому заклади вищої освіти зобов'язані мати внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, що відповідно до пункту 8 частини другої статті 16 Закону України «Про вищу освіту» передбачає забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Слід зазначити, що згідно з частиною сьомою статті 42 Закону України «Про освіту» види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності можуть визначатися як спеціальними законами, так і внутрішніми положеннями закладу освіти, за умови затвердження (погодження) основним колегіальним органом управління закладу освіти - вченою радою - та погодження з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

Враховуючи вказане вище, Міністерство освіти і науки України рекомендує включити у внутрішню систему забезпечення якості процедури та заходи для реалізації принципів академічної доброчесності та розробити відповідну нормативно-правову базу (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо). Важливо, щоб вона забезпечувала виконання усіх норм статті 42 Закону України «Про освіту». Водночас можуть бути створені структурні підрозділи з організації і контролю за додержанням принципів академічної доброчесності (до прикладу, група сприяння академічній доброчесності, комісія з питань етики та академічної доброчесності тощо).